

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 1. jūnijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Zemgales rajona tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 56/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 6. panta ceturtais daļas 2. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no [datums].

2. Apstrīdētā norma paredz, ka valsts amatpersonai, kurai likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. pantā noteikti speciālie amatu savienošanas ierobežojumi, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, arī veicot šo darbu kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgiem pieteikumiem, lūdzot atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam (ieteikums Nr. 216/2022 un Nr. 24/2023). Izskatot pieteikumu Nr. 216/2022 Satversmes tiesas 2. kolēģija 2023. gada 16. janvārī nolēma atteikties ierosināt lietu, jo pieteikumā nebija ietverts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums tam, kādēļ apstrīdētajā normā noteiktajai, iespējams, atšķirīgajai attieksmei nav leģitīma mērķa un kādēļ tā neatbilstu samērīguma principam. Savukārt izskatot pieteikumu Nr. 24/2023, Satversmes tiesas 1. kolēģija 2023. gada 13. martā nolēma atteikties ierosināt lietu, jo pieteikuma juridiskais pamatojums pēc būtības nebija mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu Nr. 216/2022, par kuru lēmusi kolēģija.

Līdz ar to, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, kolēģijai ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

5. Satversmes tiesas 1. kolēģijas 2023. gada 13. marta lēmumā norādīts, ka pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kāpēc likumdevējs būtu rīkojies patvaļīgi un pārsniedzis savas rīcības brīvības robežas, tiesnesim pieļaujot savienot amatu ar pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, bet nepieļaujot amatu savienot ar citu nodarbošanos. Apšaubot apstrīdētās normas radīto pirmšķietami atšķirīgo attieksmi, pieteikuma pamatojumā nav apsvērti un atklāti likumdevēja nolūki un mērķi, kuru dēļ tiesnesim ir atļauts savu amatu savienot ar ārsta amatu, taču liegts to savienot ar citām ar ārstniecību saistītām profesijām.

Izskatāmajā pieteikumā Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos atrodas tiesnesis, kurš vēlas tiesneša amatu savienot ar ārsta amatu, un tiesnesis, kurš vēlas tiesneša amatu savienot ar māsas

amatu. Savukārt apstrīdētā norma paredzot atšķirīgu attieksmi pret šīm personām, jo tā pieļaujot tiesneša amatu savienot vienīgi ar ārsta amatu. Pieteikumā ir atklāts iespējamais pamats atšķirīgās attieksmes noteikšanai un analizēti atšķirīgie ārsta un māsas profesiju standarti, atšķirīgā veicamo amata pienākumu sarežģītība, atšķirīgais laiks, kas nepieciešams profesionālo iemaņu iegūšanai un saglabāšanai, atšķirīgais zināšanu, prasmju, profesionālās patstāvības un atbildības apjoms. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā minētās atšķirības nevar būt par pamatu atšķirīgajai attieksmei pret pieteikumā norādītajām personām un apstrīdētajā normā noteiktais izņēmums no amatu savienošanas aizlieguma būtu jāattiecina ne vien uz ārstiem, bet arī uz māsām.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, izvērtējot, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno attiecīgās personu grupas vienojošo pazīmi. Tāpat ir jāizvērtē, vai nepastāv kādi būtiski papildu apsvērumi, kas norāda uz to, ka attiecīgās personu grupas neatrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 15. maija sprieduma lietā Nr. 2017-15-01 18. punktu*). Turklāt valstij ir ievērojama rīcības brīvība, nosakot, cik lielā mērā atsevišķas atšķirīgas pazīmes salīdzināmās situācijās var būt par pamatu atšķirīgas attieksmes noteikšanai (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 18.2. punktu*). Tāpat Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai efektīvi pārvaldītu valsts amatpersonu darbībā iespējamus interešu konfliktus, ir paredzēti amatu savienošanas ierobežojumi. Tomēr amatu nesavienojamības princips ļauj paredzēt arī izņēmumus, kuru noteikšanā likumdevējam ir zināma rīcības brīvība (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2019-03-01 11.3. punktu*).

Izskatāmajā pieteikumā joprojām nav ietverts juridiskais pamatojums tam, kādēļ likumdevējam būtu no vienlīdzības principa izrietošs pienākums paplašināt apstrīdētajā normā noteikto izņēmumu no amatu savienošanas aizlieguma loku. Proti, pieteikumā nav pamatots, kāpēc, ņemot vērā likumdevēja rīcības brīvību paredzēt izņēmumus no amatu nesavienojamības principa, Pieteikuma iesniedzējas identificētās personas ir salīdzināmas vienlīdzības principa aspektā. Turklāt Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kādēļ likumdevējs būtu rīkojies patvaļīgi un pārsniedzis savas rīcības brīvības robežas, tiesnesim pieļaujot savienot tiesneša amatu ar ārsta amatu, bet nepieļaujot tiesneša amatu savienot ar māsas amatu. Pieteikumā ietvertā juridiskā argumentācija ir par pašu aizliegumu

savienot tiesneša amatu ar māsas darbu, nevis par apstrīdētajā normā paredzētās atšķirīgās attieksmes satversmību.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Zemgales rajona tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 56/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš